

gen til de forskjellige Læder har kunnet træde til og give Lovbestemmelser, sigtende til det Almenees Lædv. Dette har flarest viist sig i 1810, da vi fik den meget omfattende og indgribende Tiendeafsløsningslov. Jeg føler mig overbevist om, at neppe noget Medlem her i Salen vil modsigge mig, naar jeg tillader mig at paastaa, at den omtalte Lov har, saaledes som Agerbruget i sin Helhed har udviklet sig, været den, som af alle Love er gaaet Tiendeerne nærmest, samtidsigt med, at den har været et stort og usigeligt Gode for Tiendeyderne; thi hvis man nu skulde vende tilbage til Tilstanden før 1810, vilde det i høj Grad besværliggjøre, ja næsten umuliggjøre at drive Agerbruget paa den Maade, som Tilfældet er nu. Jeg skal derefter gaa over til det foreliggende Lovforslags Enkeltheder. § 1 kunde jeg, naar der ikke fulgte Mere efter, ganske slutte mig til; men naar jeg ser hen til, hvad der følger efter, maa jeg ogsaa erklære mig imod den, thi skal man have et Lovforslag, som dette, kan jeg ikke være med til at gjøre det bindende for alle Tiendeydere, at de skulle erlægge deres Tiende i Penge i Stedet for in natura, i alt Fald ikke efter de Regler, som her ere foreslaaede. Jeg tror ogsaa, at denne Lov gaar meget videre end Loven af 1810, idet denne kun gjorde det til Ret for Tiendeyderne at forlange Afsløsningen; kun i ganske enkelte Tilfælde, hvor Forholdene gjorde det næsten umuligt at levere Tienden i Kjørven, blev der under en vis Begrændsning ogsaa tillagt Tiendeerne en lignende Ret. Her derimod er det i al sin Almindelighed udtalt, at Tiende in natura skal fremtidig erlægges i Penge, og det kan jeg i Betragtning af de Regler, der senere ere foreskrevne, slet ikke gaa ind paa. Hvad angaar § 3, der handler om Kommissionens Sammensætning i dens Helhed, maa jeg strax erklære, at jeg finder, at Tiendeerne ogsaa der begünstiges i temmelig høj Grad, idet det overlades til dem at vælge det ene Medlem af Kommissionen, hvorimod Tiendeyderne skulle være betryggede ved Sogneraadets Valg. Nu kan det godt træffe sig, at der i Sogneraadet slet ikke sidder Nogen, som betaler Tiende in natura, saa at Raadet altsaa slet ikke har nogen Interesse i at foretage Valg og af den eller anden Grund undlader saadant. Det skal da efter § 5 være overladt til Amtmanden at foretage Valget, og dette vil være meget heldigt for Tiendeerne, saa jeg kan godt forstaa, at det erede Medlem for Sorø Amts 4de Valgkreds (Holstein-Holsteinborg) kunde give Loven en saa udelst Anbefaling. Jeg føler mig nemlig overbevist om, at paa den Maade ville Tiendeerne i Virkeligheden være fuldt betryggede, ja, jeg kunde næsten fristes til at sige, at de ville være lidt mere end fuldt betryggede. De ville jo nemlig omtrent være eneraadende, og kunne saaledes gjøre med Tiendeyderne omtrent, hvad de ville, saa meget

mere som Tiendeyderne ikke have nogen Regres til en højere Afgjørelse, men skulle nøies med Kommissionens Kjendelse, uden at kunne føre Sagen videre. Saaledes har jeg i alt Fald forstaaet Lovforslaget. Hvad § 4 angaar, tror jeg, den er noget uheldig i sin Redaktion, men det skal jeg ikke opholde mig ved. Jeg synes, det er ufornødent at gjentage, hvad der allerede staar i § 3 om, at det er Indenrigsministeren, som udnævner det ene Medlem af Kommissionen, der tillige skal være Kommissionens Formand. Hvad § 6 angaar synes jeg ogsaa, at den gaar lovlig let hen over Sagen. Der staar vel, at naar Kommissionen er udnævnt og det Fornødne i Orden, har den at beramme et Kommissionsmøde, som skal indvarsles i de paa Eggen mest læste Blade; men der er slet ikke sat noget Barstel for, hvorlænge forud Indkaldelsen til Mødet skal foregaa. Finder nu Kommissionen det beleiligt at bestemme Mødet med to Dages Barstel, og er Tiendeyderen saa uheldig ikke at holde de mest læste, men derimod de mindst læste Blade, saa kunde det let hændes, at han slet ikke kom til Kundskab om Mødet og altsaa heller ikke kom tilstede for at varetage sine Interesser. Hvad skal saa ste? Saa har Kommissionen at fortsætte Forretningen og affige Kjendelsen uden at høre ham; men jeg tror virkelig, at det i mange Tilfælde vil være at favorisere Tiendeeren i temmelig høj Grad, og jeg tror, at det nærmest vil være de smaa Tiendeere, altsaa dem, der have mindst Raad dertil, som det vil komme til at gaa ud over. Hvad § 7 angaar, da tror jeg, at det er noget uheldigt, at Sagen skal endelig afgjøres ved Formandens Kjendelse. Saafremt jeg i det Hele skulde kunne gaa ind paa denne Lov, hvad jeg ikke er tilbøjelig til, med mindre den kommer til at indeholde ganske andre Bestemmelser end nu, maatte jeg ønske, at § 7 blev forandret. I de Tilfælde, hvor der ikke kan opnaas Forlig, tror jeg, det vil være nødvendigt for Tiendeyderens Skyld at lade en eller anden offentlig Autoritet udvælge to Mænd til at tiltræde Kommissionen, hvorefter Sagen da endelig kunde afgjøres ved simpel Stemmeslæthed. Det vilde efter min Mening være det eneste Betryggende mod, at Tiendeerne skulde i alt for høj Grad blive favoriserede. Med Hensyn til § 8, som bestemmer, at Tiendeeren skal være pligtig til for Kommissionen at bevisliggjøre, til hvilken Pris han har solgt sit Tiendekorn i Maren 1866—75, forsaavidt han har eiet Tienden saalænge, og ellers i den Tid, han har eiet den, skal jeg bemærke, at jeg slet ikke kan se, at der er Grund til den sidstnævnte Indskrænkning. Sætter man, at han har eiet Tienden i eet eller to Aar, og at disse to Aar have hørt til de allerheldigste Perioder, saa vil det dog være at gaa Tiendeyderen for nær, om han skulde betale efter en saadan Ansættelse. Jeg tror ikke, at det vilde være for meget forlangt af Tiende-